

คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด
ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๗

โดยที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดมีเจตนารมณ์ในการควบคุม ป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งมุ่งเน้นการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ด้วยการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติดดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประธานศาลฎีกาจึงออกคำแนะนำไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในคดีที่จำเลยถูกฟ้องว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ศาลพึงคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งเน้นการสงเคราะห์ให้จำเลยเข้ารับการบำบัดรักษาดีกว่าการลงโทษ

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล เมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์แห่งคดี ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด และเหตุอันควรปราณีอื่นแล้ว หากจำเลยอยู่ในหลักเกณฑ์ที่สามารถส่งไปเข้ารับการบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๘ ก็ไม่พึงพิจารณาพิพากษาคดีโดยเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือนำเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้แทนการลงโทษตามมาตรา ๑๖๖ หรือพิพากษารอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษโดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ เนื่องจากการบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๘ เป็นมาตรการแทนการพิพากษาคดี ซึ่งเป็นประโยชน์แก่จำเลยและตรงตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติดยิ่งกว่า เพราะศาลสามารถสั่งยุติคดีได้โดยไม่ต้องมีคำพิพากษา

ข้อ ๒ ในกรณีที่อาจส่งจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๖๘ แต่ปรากฏตามฟ้องว่าจำเลยไม่ตกลงเข้ารับการบำบัดรักษา ศาลพึงทำความเข้าใจกับจำเลยโดยให้เจ้าหน้าที่ศาลหรือนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่ได้รับมอบหมายสร้างแรงจูงใจในเชิงบวกแก่จำเลยรวมทั้งบุคคลในครอบครัวให้เห็นถึงขั้นตอนในการบำบัดรักษาและประโยชน์ที่จำเลยจะได้รับจากการเข้ารับการบำบัดรักษา หากจำเลยตกลงเข้ารับการบำบัดรักษา เมื่อศาลสอบถามพนักงานอัยการแล้วและศาลเห็นสมควร ให้ส่งจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษาที่ยังสถานพยาบาลยาเสพติดตามระยะเวลาและวิธีการที่ศาลกำหนด

ข้อ ๓ แม้จำเลยเคยเข้ารับการบำบัดรักษาก่อนฟ้องคดีแล้วไม่ประสบผลสำเร็จหรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน เมื่อมีการฟ้องคดี ศาลอาจส่งจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๖๖ หรือมาตรา ๑๖๘ ก็ได้

ข้อ ๔ เพื่อประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจของศาลเกี่ยวกับการส่งจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษาและการพิจารณาพิพากษาคดี ศาลอาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติแสวงหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจำเลยตามมาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง รวมทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเสพ ระดับความเสี่ยงในการใช้ยาเสพติด ระดับการเสพหรือการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของจำเลย อาการทางจิตเวช แนวโน้มที่จำเลยจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนสถานพยาบาลยาเสพติดที่จำเลยสะดวกจะเข้ารับการบำบัดรักษา

ข้อ ๕ ในกรณีที่ไม้อาจส่งจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา ๑๖๘ ศาลอาจพิพากษาข้อกำหนดโทษหรือรอการลงโทษแก่จำเลย โดยกำหนดให้การบำบัดรักษาเป็นเงื่อนไขหนึ่งเพื่อคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคสอง (๔) หรือจะพิพากษาโดยนำการบำบัดรักษาเป็นเงื่อนไขหนึ่งเพื่อคุมความประพฤติมาใช้แทนการลงโทษตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๖๖ ก็ได้

ข้อ ๖ หากความปรากฏต่อศาลว่า จำเลยซึ่งถูกส่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาไม่ไปเข้ารับการบำบัดรักษา หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษาตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนด ศาลพึงออกหมายเรียกหรือหมายจับจำเลยมาตักเตือนและกำชับให้ไปเข้ารับการบำบัดรักษาหรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดก่อนแล้วแต่กรณี หากจำเลยยังไม่ปฏิบัติตาม ศาลอาจยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไปตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๗ ศาลชั้นต้นพึงประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา อุปสรรค และสร้างกลไกความร่วมมือในพื้นที่ ทั้งนี้ ให้สำนักงานศาลยุติธรรมพัฒนาระบบวิธีการส่งข้อมูลและการรายงานผลการบำบัดรักษา การติดยาเสพติดระหว่างศาลกับสถานพยาบาลยาเสพติดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

(นางอนงา ซีวิตโสภณ)

ประธานศาลฎีกา